

Eesti kõrghariduse roll majanduskasvu saavutamiseks

Monika Rihma

Rocca al Mare Kool

20. sajandi keskpaigaks sai Eestis normiks põhiharidus, 21. sajandi alguseks on enesestmõistetav, et kõik edukad inimesed püüdlevad kõrghariduse poole. Ei tulnud kaua oodata, et Eestile omistati „Euroopa imelapse“ tiitel ja Eesti sai tunnustatud kui üks kõrgema haridustasemega riik Euroopas. Kuid nüüdseks näib, et mäkketõus sai järsku otsa ja ees on vaid pikk liug, millest kuidagi üle ega ümber ei saa. Kas Eestil on üldse võimalik jõuda viie rikkama riigi hulka ja kuidas saab seda soodustada kõrgharidus? Kui keegi oskaks neile küsimustele õiged vastused leida, oleks meil veel üks *imelaps* juures.

Nii nagu eelnevalt mainitud, mida aeg edasi, seda rohkem ootab meilt ühiskond arenemist. Praegune sotsiaalne surve ühiskonna poolt noortele inimestele, kes hakkavad elukutseid valima, on suurem kui varem. Panused on pandud noortele, et nemad, teistsuguse mõtlemisega, edendaksid majandust ning nii üldist riiklikku kui ka sotsiaalset heaolu. Tuleb tõdeda, et selline käitumine on ka loogiline. Kuid siiski tundub, et just vanema generatsiooni poolt on tunda seda n-ö vanakooli suhtumist, et ilma ülikoolihariduseta elus kaugele ei jõua. Siit tulebki meie ühiskonna ületoodang – liiga palju konveiermeetodil kõrgharidusega noori. Tegelikuses on nad enamuses keskpärased, puudub kirg oma spetsialiteedi vastu ja nad virelevad kehvadel töökohtadel. Rahulolematud on nii tööandja kui ka töötaja. Ei maksa siis imestada, miks Eesti pole suutnud ÜRO inimarengu raportis esimese 30 riigi hulka jõuda.

Leian, et meie tõusuteeks, kuidas siiski saada viie rikkama riigi hulka, saavutada kauaoodatud majanduskasv, on tõsta varakult noorte turvatunnet selle kohta, et nende ametivalik on püsiv ja töökoht valitud alal on neile kindlustatud ka tulevikus. Meile kõikidele on teada olukorrad, kus mõni noor tunneb küll suuremat kirge ja huvi mõne kindla eriala vastu, näiteks kokandus, kuid jätab selle lihtsalt oma hobiks ja läheb ikkagi õppima suhtekorraldust, kuigi tal ei ole sellest sooja ega külma. Seda kõike ühiskonna surve, sest „ilma ülikoolihariduset ei ole me mitte keegi, vastasel juhul lõpetame me nigela palga ja töökohaga. Ja pealegi, mis siis naabrid meist arvavad?“. Kuid ometigi jääb too sama noor teadmata asjaolust, et tegelikuses on kokki, keevitajaid, ehitajaid,

meditsiiniõed jmt elukutse spetsialiste vaja rohkem kui varem. Eesti ühiskonna viga ja majanduspidur ongi juurdunud ühiskondlikus arvamuses. Kui oleks kindlustatud turvatunne noortele, et kõik elukutsed on võrdselt head, ühiskonnas tunnustatud ja töö saamine ei ole probleem, laheneks ka meie majanduslik olukord. Inimesed liiguksid ka teistesse majandussektoritesse julgemalt. Kvaternaarne ja tertsiarne sektor ei oleks enam nii ületoodangus ja selle ebavajalik osa jaguneks ülejäänute majandussektorite vahel ära. Sellest tulenevalt tekiks tasakaal, mis omakorda soodustaks kiiremat majandusarengut. Kui igas valdkonnas oleks võrdselt palju töötajaid ja inimesi, kes uusi ning paremaid ideid genereeriks, garanteeriks see kindla majandusliku stabiilsuse ja heaolu. Siin tulebki mängu kõrghariduse roll – arendada ühiskonna üheübalist mõttemalli. Tagada võrdne staatus nii rakenduslikule kui ka tavalisele kõrgharidusele. Kui see on täidetud, võime olla kindlad, et eespool kirjeldatud olukord juhtuks ja oleksime taas majanduslikul tõusuteel.

Kõige võti ongi tasakaalus ja stabiilne ühiskond. Teada on, et inimese suurepäraseks funktsioneerimiseks on vaja hoida mõlemat ajupoolkera töös, vaja on teha nii füüsilist kui ka vaimset tööd. Vastasel juhul oleme me keskpäraseid nii töös kui ka muudes saavutustes. Ei tasu meelt heita raskes olukorras ja püüda näida iga hinna eest edukas. Tuleb edasi liikuda, otsida uusi ja paremaid lahendusi, mis suunaks tänased noored kõrghariduses tegema tarku ja tulevikku suunatud valikuid. Praegu ei ole kellegi jaoks lihtne aeg, kuid nii nagu president Lennart Meri ütles: „Olukord on sitt, aga see on meie tuleviku väetis!“ Ebamugavus paneb ka filistrid liigutama.